

Systemy Operacyjne

Podstawy zarządzania procesami w systemach Windows i Linux

swernikowski@zut.edu.pl

wersja: 22-11-27

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

{lin,win} Rozpoznawanie błędów wywoływanych przez wywołania systemowe – zmienna `errno`

```
#include <errno.h>
extern int errno;
```

- zmienna `errno` ustawiana jest przez funkcje systemowe i podaje dokładną przyczynę ewentualnego niepowodzenia (zwykle funkcje systemowe zwracają `-1` albo `NULL` w sytuacji błędu)
- należy pamiętać, że **każda** funkcja odwołująca się do systemu może zmienić wartość `errno`, a więc poniższy schemat postępowania jest **błędny**:

```
if (somecall() == -1) {
    printf("somecall() zwróciło błąd\n");
    if (errno == ...) { ... }
}
```

- poprawne postępowanie jest następujące:

```
if (somecall() == -1) {
    int serverr = errno;
    printf("somecall() zwróciło błąd\n");
    if (serverr == ...) { ... }
}
```

{lin} Pełną listę wartości zmiennej `errno` zawiera:

<http://man7.org/linux/man-pages/man3/errno.3.html>

{win} Pełną listę wartości zmiennej `errno` zawiera:

<https://docs.microsoft.com/pl-pl/cpp/c-runtime-library/errno-constants?view=vs-2019>

{lin,win} Rozpoznawanie błędów wywoływanych przez wywołania systemowe – funkcja `strerror`

```
#include <string.h>
char *strerror(int errnum);
```

- funkcja zwraca treść informacji opisującej błąd o numerze podanym w argumencie
- łańcuch pod udostępnionym wskaźnikiem znajduje się statycznie wewnątrz funkcji, więc **nie wolno** go zmieniać, a kolejne wywołanie funkcji z dużym prawdopodobieństwem go zmodyfikuje

{lin,win} Rozpoznawanie błędów wywoływanych przez wywołania systemowe:

```
// error.c
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <errno.h>
#include <string.h>

int main(void) {
    void *p = malloc(-1); // jak wygląda -1 w zapisie U2?
    if(p == NULL) {
        int e = errno;
        printf("errno=%d: '%s'\n", e, strerror(e));
    }
    return 0;
}
```

Standard języka C dopuszcza **trzy** postaci nagłówka funkcji `main()`:

1) bez parametrów:

```
int main(void)
```

2) z dwoma parametrami:

```
int main(int argc, char **argv)
```

3) z trzema parametrami:

```
int main(int argc, char **argv, char **env)
```

```
int main(int argc, char **argv)
```

`argc`

liczba argumentów przekazanych w linii poleceń + 1

`argv`

argumenty (łańcuchy znaków) przekazane do programu, przy czym:

<code>argv[0]</code>	- nazwa programu
<code>argv[1]</code>	- pierwszy argument
:	
<code>argv[argc-1]</code>	- ostatni argument
<code>argv[argc]</code>	- NULL

{lin,win} Wypisanie na `stdout` wszystkich argumentów programu:

```
// args.c
#include <stdio.h>

int main(int argc, char **argv)
{
    for(int i = 0; i < argc; i++)
        printf("%2d: %s\n", i, argv[i]);
    return 0;
}
```


{lin,win} Ten sam efekt, ale nieco inaczej:

```
// args_2.c
#include <stdio.h>

int main(int argc, char **argv)
{
    int i = 1;
    char **p = argv;
    while(*p)
        printf("%2d: %s\n", i++, *p++);
    return 0;
}
```


{win} Zakładając, że plik wykonywalny nazywa się `prog.exe`:

```
C:\>prog
0: prog

C:\>prog ala ma kota
0: prog
1: ala
2: ma
3: kota

C:\>dir /w
prog.c          prog.obj          prog.exe

C:\>prog *
0: prog
1: *
```


{lin} Zakładając, że plik wykonywalny nazywa się `prog`:

```
$ ./prog
0: prog

$ ./prog ała ma kota
0: ./prog
1: ała
2: ma
3: kota

$ ls
prog.c      prog

$ ./prog *
0: ./prog
1: prog.c
2: prog
```



```
int main(int argc, char **argv, char **env)
```

env

jak `argv`, ale jest tablicą wskaźników na łańcuchy tworzące tzw. **zmienne środowiska** (ang. *environment variables*); w ostatnim elemencie tablicy znajduje się `NULL`

Zmienne środowiska:

- łańcuchy postaci "NAME=VALUE", przechowywane wewnątrz obszaru pamięci każdego procesu
- każdy proces ma własną kopię pełnego zestawu zmiennych
- proces może modyfikować **własny** zestaw zmiennych (usuwać zmienne, dodawać zmienne, zmieniać ich wartość), ale nie ma dostępu do zmiennych innych procesów
- nowy proces (zwykle) otrzymuje kopię środowiska swojego rodzica, ale można to zmienić

{lin,win} Wypisanie na `stdout` wszystkich dostępnych zmiennych środowiska:

```
// env.c
#include <stdio.h>

int main(int argc, char *argv[], char **env) {
    char **p = env;
    int     n = 1;
    while(*p)
        printf("%2d: %s\n", n++, *p++);
    return 0;
}
```

{lin,win} Funkcja `getenv()` : pobranie łańcucha wskazanej zmiennej środowiska:

```
#include <stdlib.h>
char *getenv(char *name);
```

Parametry:

- `name` – nazwa żądanej zmiennej

Wynik:

- `NULL` jeśli w środowisku nie ma zmiennej o podanej nazwie
- w przeciwnym przypadku wskaźnik na łańcuch przechowujący zmienną

{lin,win} Wypisanie na `stdout` wartości zmiennej `PATH`
(zmienna `PATH` istnieje i w Linuksie, i w Windows, chociaż z inną składnią):

```
// path.c
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

int main(void) {
    char *nam = "PATH";
    char *val = getenv(nam);
    if(val == NULL)
        printf("%s undefined\n", nam);
    else
        printf("%s=%s\n", nam, val);
    return 0;
}
```


{lin} Funkcja `setenv()` : utworzenie nowej zmiennej bądź modyfikacji zmiennej już istniejącej:

```
#include <stdlib.h>
int setenv(const char *name, const char *value, int overwrite);
```

Parametry:

- `name` – nazwa zmiennej
- `value` – wartość zmiennej
- `overwrite` – jeśli różne od zera, wyraża zgodę na **nadpisanie** istniejącej wartości zmiennej

Wynik:

- `0` – powodzenie
- `-1` – niepowodzenie (errno określa przyczynę)

Uwaga: jeśli `overwrite==0` i zmienna `name` już istnieje, funkcja zwraca 0.

{lin} Nadanie/zmiana wartości zmiennej:

```
// lin_setenv.c
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

int main(void)
{
    char *nam = "VAR";
    char *val = getenv(nam);
    printf("%s\n", val ? val : "(null)");
    setenv(nam, "VAL", 0);
    printf("%s\n", getenv(nam));
    return 0;
}
```

{lin} Funkcja `unsetenv()` : usunięcie zmiennej:

```
#include <stdlib.h>
int unsetenv(const char *name);
```

Parametry:

- `name` – nazwa zmiennej

Wynik:

- `0` – powodzenie
- `-1` – niepowodzenie (`errno` określa przyczynę)

{lin} Nadanie/zmiana/usunięcie wartości zmiennej:

```
// lin_unsetenv.c
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

void p(char *s) {
    printf("%s\n", s ? s : "(null)");
}

int main(void)
{
    char *nam = "VAR";
    p(getenv(nam));
    setenv(nam, "VAL", 0);
    p(getenv(nam));
    unsetenv(nam);
    p(getenv(nam));
    return 0;
}
```

{lin,win} Funkcja `putenv()` : utworzenie, modyfikacja lub usunięcie zmiennej:

```
#include <stdlib.h>
int putenv(const char *envstring);
```

Parametry:

- `envstring` – łańcuch określający czynność do wykonania:

"NAME=VALUE" – nadanie zmiennej `NAME` wartości `VALUE`

"NAME" – usunięcie zmiennej `NAME`

Wynik:

- 0 – powodzenie
- -1 – niepowodzenie (`errno` określa przyczynę)

{lin,win} Nadanie/zmiana wartości zmiennej:

```
// putenv.c
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>

void p(char *s) {
    printf("%s\n", s ? s : "(null)");
}
int main(void)
{
    char *nam = "VAR", envstr[20];
    p(getenv(nam));
    sprintf(envstr, "%s=%s", nam, "VAL");
    putenv(envstr);
    p(getenv(nam));
    sprintf(envstr, "%s=", nam);
    putenv(envstr);
    p(getenv(nam));
    return 0;
}
```

{lin,win} Proces kończy swoje działanie na skutek:

- wykonania instrukcji

```
return status;
```

wewnątrz funkcji `main()`

- wywołania funkcji

```
exit(status);
```

{lin,win} Funkcja `exit()` : zakończenie procesu:

```
#include <stdlib.h>
void exit(int status);
```

Parametry:

- `status` – kod zakończenia procesu (`EXIT_SUCCESS`, `EXIT_FAILURE`, generalnie `0` to zakończenie poprawne, inna wartość - niepoprawne)

Wynik:

- **brak** – z tej funkcji nie ma powrotu

{lin,win} Funkcja `system()` : wykonanie polecenia powłoki

```
#include <stdlib.h>
int system(const char *command);
```

Parametry:

- `command` – `NULL` albo polecenie powłoki wraz z ewentualnymi argumentami; składnia polecenia musi być zgodna z konwencjami systemu operacyjnego; argument o wartości `NULL` używany jest do sprawdzenia dostępności powłoki

Wynik:

- jeśli `command == NULL`:
 - `=0` – powłoka nie jest dostępna
 - `≠0` – powłoka jest dostępna
- jeśli `command !=NULL`:
 - `-1` – wykonanie polecenia zakończyło się niepowodzeniem
 - `≥0` – kod powrotu zwrócony przez powłokę

Interpretacja wyniku funkcji `system()` zależy od systemu.

{win}

Wynik jest wprost kodem powrotu z powłoki albo uruchomionego przez nią programu.

{lin}

- 8 starszych bitów wyniku jest kodem powrotu z powłoki albo uruchomionego przez nią programu
- 8 młodszych bitów jest tzw. *termination reason code*
- ustalenie faktycznego kodu powrotu umożliwia makro `WEXITSTATUS()`:

```
int ret = system(cmd);  
int aret = WEXITSTATUS(ret);
```

{lin,win} Uruchomienie polecenia „dir” za pośrednictwem powłoki

```
// system.c
#include <stdlib.h>
#include <stdio.h>

int main(void) {
    int v = system(NULL);
    printf("Shell is %s available\n", v ? "" : "not"); // ...is
available
    if(v) {
        v = system("dir");
        printf("Shell returned %d\n", v); // 0
    }
    return 0;
}
```

{lin} Uruchomienie polecenia „false” za pośrednictwem powłoki

```
// lin_system.c
#include <stdlib.h>
#include <stdio.h>

int main(void) {
    int v = system(NULL);
    printf("Shell is %s available\n", v ? "" : "not"); // ...is
available
    if(v) {
        v = system("false");
        printf("Shell returned %d\n", v); // 256
    }
    return 0;
}
```

{lin} Funkcja `fork()` : utworzenie nowego procesu

```
#include <unistd.h>
pid_t fork(void);
```

Działanie:

- zatrzymanie procesu, który wywołał `fork()`
- sklonowanie procesu w efekcie czego powstaje nowy proces potomny (dziecko), który jest idealną kopią procesu macierzystego (rodzica)
- wznowienie obu procesów (rodzica i dziecka)
- od tego momentu oba procesy pracują niezależnie i równolegle

Wynik:

- `-1` – błąd: proces potomny nie został utworzony
- `=0` – proces potomny został utworzony, a proces, który otrzymał tę wartość, jest **dzieckiem**
- `>0` – proces potomny został utworzony, proces, który otrzymał tę wartość jest **rodzicem**, a sama wartość jest **identyfikatorem** dziecka

{lin} Funkcja `fork()` : co to jest „*fork bomb*”?

```
# include <unistd.h>
```

```
int main(void) {  
    for(;;)  
        fork();  
}
```

{lin} Funkcje `getpid()` : pobranie identyfikatora procesu bieżącego

```
#include <sys/types.h>
#include <unistd.h>
pid_t getpid(void);
```

Wynik:

- identyfikator procesu, który wywołał funkcję (wywołanie **zawsze** kończy się sukcesem)

{lin} Funkcje `getppid()` : pobranie identyfikatora procesu macierzystego

```
#include <sys/types.h>
#include <unistd.h>
pid_t getppid(void);
```

Wynik:

- identyfikator procesu, który utworzył proces wywołujący funkcję (wywołanie zawsze kończy się sukcesem)

{lin} Funkcja `sleep()` : zawieszenie procesu wywołującego

```
#include <unistd.h>
unsigned int sleep(unsigned int seconds);
```

Działanie:

- zawieszenie procesu, który wywołał `sleep()`, na **co najmniej** tyle sekund, ile podano w argumencie

Parametr:

- `seconds` – liczba sekund, na które należy uśpić proces

Wynik:

- `0` jeśli cały żądany czas upłynął

{lin} Rozdwojenie procesu:

```
// lin_fork.c
#include <stdio.h>
#include <errno.h>
#include <string.h>
#include <unistd.h>
int main(void) {
    int v = fork();
    if(v == 0) {          /* child */
        printf("I'm a child %d of parent %d\n",getpid(),getppid());
        return 0;
    } else if(v > 0) { /* parent */
        printf("I'm a parent %d of child %d\n",getpid(),v);
        return 0;
    } else {            /* failure */
        printf("fork() failed - %s\n", strerror(errno));
        return 1;
    }
}
```

{lin} Funkcja `fork()` :

- w trakcie wykonania funkcji `fork()` nowy proces otrzymuje od rodzica kopię jego danych
- kod procesu najczęściej nie podlega kopiowaniu, ponieważ z reguły jest przechowywany w pamięci „*execute only*”, której zawartość nie może być modyfikowana – tym samym dowolna liczba procesów potomnych może posługiwać się tym samym kodem
- obszary danych dziecka i rodzica są **rozlączne**

{lin} Rozłączność danych rodzica i dziecka :

```
// lin_fork_data.c
#include <stdio.h>
#include <errno.h>
#include <string.h>
#include <unistd.h>
char text[] = "PARENT";
int main(void) {
    int v = fork();
    if(v == 0) {          /* child */
        strcpy(text, "CHILD");
        printf("I'm a child: %s\n", text);
        return 0;
    } else if(v > 0) {   /* parent */
        sleep(1);
        printf("I'm a parent: %s\n", text);
        return 0;
    } else {             /* failure */
        printf("fork() failed - %s\n", strerror(errno));
        return 1;
    }
}
```

{lin} Funkcja `wait()` :

- rodzic może poczekać, aż proces dziecka zostanie zakończony i wstrzymać swoje działanie do tej chwili
- normalnie rodzic wykonuje się niezależnie od dziecka i jest niewrażliwy na fakt jego zakończenia

{lin} Funkcja `wait()`: odczekanie do zakończenia dowolnego procesu potomnego

```
#include <sys/wait.h>
pid_t wait(int *wstatus);
```

Działanie:

- zawieszenie procesu, który wywołał `wait()`, do chwili zakończenia dowolnego z jego procesów potomnych; jeśli w chwili wywołania nie istnieje żaden „żywy” proces potomny, powrót z `wait()` następuje natychmiast

Parametr:

- `wstatus` – `NULL` albo wskaźnik na daną, w której `wait()` umieści kod zakończenia dziecka

Wynik:

- `-1` w przypadku błędu, w tym, jeśli nie ma żadnych procesów potomnych albo PID zakończonego dziecka

{lin} Funkcja `wait()` : odczekanie do zakończenia dowolnego procesu potomnego

```
// lin_wait.c
#include <unistd.h>
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#include <errno.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/wait.h>
int main(void) {
    int pid = fork();
    if(pid == 0) {
        printf("child with PID=%d\n", getpid());
        sleep(5);
        printf("child wakes up\n");
        return 27;
    } else if(pid == -1) {
        fprintf(stderr, "Fork failed: %s\n", strerror(errno));
        return 1;
    }
    printf("parent is waiting for child to finish\n");
    int status, child = wait(&status);
    printf("child finished: PID=%d, retcode=%d\n", child, WEXITSTATUS(status));
    return 0;
}
```

{lin} Funkcja `waitpid()` : odczekanie do zakończenia wskazanego procesu potomnego

```
#include <sys/wait.h>
pid_t waitpid(pid_t pid, int *wstatus, int options);
```

Działanie:

- zawieszenie procesu, który wywołał `waitpid()`, do chwili zakończenia procesu potomnego o wskazanym identyfikatorze; jeśli w chwili wywołania taki proces potomny nie istnieje, powrót z `waitpid()` następuje natychmiast

Parametr:

- `pid` – id procesu potomnego albo `-1` jeśli czeka się na dowolny z procesów potomnych
- `wstatus` – jak w przypadku `wait()`
- `options` – `0` dla zachowania domyślnego, `WNOHANG` jeśli `waitpid()` ma wrócić natychmiast, jeśli wszystkie dzieci są aktywne

Wynik:

- `-1` w przypadku błędu, w tym, jeśli nie ma żadnych procesów potomnych albo PID zakończonego dziecka

{lin} Funkcja `waitpid()` : odczekanie do zakończenia wskazanego procesu potomnego

```
// lin_waitpid.c
#include <unistd.h>
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/wait.h>
int main(void) {
    int pids[2];
    for(int c = 0; c < 2; c++) {
        int pid = fork();
        if(pid == 0) {
            printf("Child #%d PID=%d\n",c,getpid());
            sleep(1 + c);
            return 1 + c;
        }
        pids[c] = pid;
    }
    for(int c = 1; c >= 0; c--) {
        int status, child = waitpid(pids[c],&status,0);
        printf("Parent: child #%d exited: PID=%d, retcode=%d\n", c, child, WEXITSTATUS(status));
    }
    return 0;
}
```

{lin} Rodzina funkcji `execxx()` : wymiana kodu procesu na pobrany z pliku

- funkcje z rodziny `execxx()` służą do załadowania z pliku nowego kodu i uruchomienie go w miejsce obecnie wykonywanego
- oznacza to, że funkcje tej rodziny nie wracają do miejsca wywołania, ponieważ z chwilą ich pomyślnego wykonania miejsce wywołania przestaje istnieć
- PID procesu, który wymienia kod, pozostaje bez zmian
- w przypadku błędu wszystkie funkcje tej rodziny zwracają `-1`
- każda funkcji jest odpowiedzialna za przygotowanie kompletnej tablicy `argv` uruchomianego procesu (włącznie z `argv[0]`)
- w zależności od funkcji robi się to albo podając kolejne argumenty wywołania, albo wskazując tablicę łańcuchów (zakończoną przez `NULL`), która zostanie przekopiowana do uruchamianego programu

{lin} Rodzina funkcji `execxx()` : wymiana kodu procesu na pobrany z pliku

```
#include <unistd.h>
int execl(char *path, char *arg, ... /* NULL */);
int execlp(char *path, char *arg, ... /* NULL */);
int execl(char *path, char *arg, ... /* NULL */, char *envp[]);
int execlp(char *file, char *arg, ... /* NULL */);
int execv(char *path, char *argv[]);
int execve(char *file, char *argv[], char *envp[]);
int execvp(char *file, char *argv[]);
int execvpe(char *file, char *argv[], char *envp[]);
```

Konwencje nazewnicze

- przyrostek **l** oznacza, że funkcja używa zmiennej listy argumentów do przekazania parametrów do uruchamianego programu (**NULL** kończy listę)
- przyrostek **p** oznacza, że funkcja używa zmiennej środowiska **PATH** do znalezienia pliku wykonalnego; funkcje bez tego przyrostka muszą podać pełną ścieżkę do pliku
- przyrostek **e** oznacza, że funkcja przygotowuje nowe środowisko do uruchamianego programu; funkcje bez tego przyrostka kopiują istniejące środowisko
- przyrostek **v** oznacza, że funkcja używa tablicy do przekazania argumentów do programu

{lin} Program doświadczalny – usypia na podaną liczbę sekund i odlicza czas
(skompilowany do pliku wykonalnego lin_prog)

```
// lin_prog.c -> gcc lin_prog.c -o lin_prog
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <unistd.h>
int main(int argc, char *argv[]) {
    if(argc != 2) {
        fprintf(stderr, "usage: %s seconds\n", argv[0]);
        return 1;
    }
    char *endptr;
    int secs = strtol(argv[1], &endptr, 10);
    if(secs <= 0 || *endptr != '\0') {
        fprintf(stderr, "argument must be an int greater than 0 - exiting\n");
        return 2;
    }
    printf("#%d will wait %d seconds...\n", getpid(), secs);
    for(int i = 0; i < secs; i++) {
        printf("#%d -> %d...\n", getpid(), secs - i);
        sleep(1);
    }
    printf("#%d completed\n", getpid());
    return 0;
}
```

{lin} Program doświadczalny – przykładowe uruchomienie:

```
$ ./lin_prog 5
#23840 will wait 5 seconds...
#23840 -> 5...
#23840 -> 4...
#23840 -> 3...
#23840 -> 2...
#23840 -> 1...
#23840 completed

$
```

{lin} Funkcja `exec lp()` – argumenty wywołania programu przekazane w kolejnych argumentach funkcji

```
// lin_execlp.c
#include <unistd.h>
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/wait.h>
#include <errno.h>
#include <string.h>
int main(void) {
    for(int c = 0; c < 3; c++) {
        int pid = fork();
        if(pid == 0) {
            srand(getpid());
            int secs = rand() % 5 + 1;
            char buf[10];
            sprintf(buf, "%d", secs);
            execlp("./lin_prog", "./lin_prog", buf, NULL);
            fprintf(stderr, "exec failed: %s\n", strerror(errno));
            return 1;
        }
    }
    for(int c = 0; c < 3; c++) {
        int status, child = wait(&status);
        printf("Parent: child #%d exited: PID=%d, retcode=%d\n", c, child, WEXITSTATUS(status));
    }
    return 0;
}
```

{lin} Przykładowe uruchomienie:

```
$ ./lin_execlp 5
#28688 will wait 1 seconds...
#28687 will wait 1 seconds...
#28688 -> 1...
#28687 -> 1...
#28689 will wait 1 seconds...
#28689 -> 1...
#28687 completed
#28688 completed
Parent: child #0 exited: PID=28688, retcode=0
Parent: child #1 exited: PID=28687, retcode=0
#28689 completed
Parent: child #2 exited: PID=28689, retcode=0
$
```

{lin} Funkcja `execvp()` – argumenty wywołania programu w tablicy

```
// lin_execvp.c
#include <unistd.h>
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <string.h>
#include <errno.h>
#include <sys/types.h>
#include <sys/wait.h>
int main(void) {
    for(int c = 0; c < 3; c++) {
        int pid = fork();
        if(pid == 0) {
            srand(getpid());
            int secs = rand() % 3 + 1;
            char buf[10];
            sprintf(buf, "%d", secs);
            char *newargv[3] = { "./lin_prog", buf, NULL };
            execvp("./lin_prog", newargv);
            fprintf(stderr, "exec failed: %s", strerror(errno));
            return 1;
        }
    }
    for(int c = 0; c < 3; c++) {
        int status, child = wait(&status);
        printf("Parent: child #%d exited: PID=%d, retcode=%d\n", c, child, WEXITSTATUS(status));
    }
    return 0;
}
```


{win}

- funkcje systemu służące tworzeniu i obsłudze procesów mocno uwidaczniają różnice w założeniach leżących u podstaw Linuksa i Windows
- Linux preferuje małe, lekkie funkcje, wykonujące ściśle określone, wąskie czynności
- Windows preferuje duże, bardzo uniwersalne funkcje o szerokich, parametryzowanych możliwościach
- np. Windows nie zna funkcji `fork()` ani nie posiada jej bezpośredniego odpowiednika, chociaż podobna funkcjonalność jest schowana we wnętrzu innych funkcji

{win} Rodzina funkcji `execxx()` : wymiana kodu procesu na pobrany z pliku

```
#include <process.h>
```

```
intptr_t execl(char *cmdname, char *arg0, ... const char *argn, NULL);
intptr_t execl_e(char *cmdname, char *arg0, ... const char *argn, NULL, char **envp);
intptr_t execl_p(char *cmdname, char *arg0, ... const char *argn, NULL);
intptr_t execl_p_e(char *cmdname, char *arg0, ... char *argn, NULL, char **envp);
intptr_t execv(char *cmdname, char *const *argv);
intptr_t execv_e(char *cmdname, char *const *argv, char *const *envp);
intptr_t execvp(char *cmdname, char *const *argv);
intptr_t execvp_e(char *cmdname, char *const *argv, char **envp);
```

- znaczenie przyrostków jest takie same jak w wersji linuxowej
- w razie poprawnego wykonania funkcja nie wraca do miejsca wywołania
- w razie błędu funkcja zwraca -1, a dokładna przyczyna opisana jest przez `errno`

{win} Program doświadczalny – wyprowadza na `stdout` zawartość `argv` i wartość zmiennej środowiska o nazwie `Path` (skompilowany do pliku wykonalnego `win_prog.exe`)

```
// win_prog.c
#include <stdio.h>
#include <string.h>
int main(int argc, char *argv[], char **envp) {
    for(int i = 0; i < argc; i++)
        printf("\nargv[%d] = '%s'", i, argv[i]);
    printf("\n\n");
    char **p = envp;
    char *path = "Path=";
    int len = strlen(path);
    while(*p != NULL) {
        if(strncmp(path, *p, len) == 0) {
            printf("%s\n", *p);
            break;
        }
        p++;
    }
    return 0;
}
```

{win} Przykładowe uruchomienie:

```
C:\> prog.exe ala ma kota
argv[0] = 'prog.exe'
argv[1] = 'ala'
argv[2] = 'ma'
argv[3] = 'kota'

Path=C:\BIN

C:\>
```

{win} Funkcja `execle()` – argumenty wywołania programu w argumentach funkcji + nowe środowisko

```
// win_execle.c
#include <process.h>
#include <stdio.h>

int main(int argc, char *argv[], char **envp) {
    char *myenv[2] = {
        "Path=This Is The Path I Like.",
        NULL
    };
    execle("win_prog.exe", "win_prog.exe", "arg1", "arg2", NULL, myenv);
    printf("Something really bad happened - we should not be here!\n");
    return 1;
}
```

{win} Funkcja `execve()` – argumenty wywołania programu w tablicy + oryginalne środowisko

```
// win_execve.c
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
#include <process.h>

int main(int argc, char *argv[], char **envp) {
    char *myargv[5];
    myargv[0] = "win_prog.exe";
    for(int i = 1; i < 4; i++) {
        myargv[i] = malloc(2);
        myargv[i][0] = '0' + i;
        myargv[i][1] = '\0';
    }
    myargv[4] = NULL;
    execve("win_prog.exe", myargv, envp);
    printf("Something really bad happened - we should not be here!\n");
    return 1;
}
```

{win} Rodzina funkcji `spawnxx()` : utworzenie nowego procesu z kodem pobranym z pliku

```
#include <process.h>
```

```
intptr_t spawnl(int mode, char *cmdname, char *arg0, ... const char *argn, NULL);  
intptr_t spawnle(int mode, char *cmdname, char *arg0, ... const char *argn, NULL, char **envp);  
intptr_t spawnlp(int mode, char *cmdname, char *arg0, ... const char *argn, NULL);  
intptr_t spawnlpe(int mode, char *cmdname, char *arg0, ... char *argn, NULL, char **envp);  
intptr_t spawnv(int mode, char *cmdname, char *const *argv);  
intptr_t spawnve(int mode, char *cmdname, char *const *argv, char *const *envp);  
intptr_t spawnvp(int mode, char *cmdname, char *const *argv);  
intptr_t spawnvpe(int mode, char *cmdname, char *const *argv, char **envp);
```

- w porównaniu do `execxx()` funkcje te mają dodatkowy pierwszy parametr, określający sposób wystartowania nowego procesu
- w razie błędu funkcja zwraca -1, ale w zależności od `mode` możliwe są również inne wyniki (to też odróżnia te funkcje od `execxx()`)

{win} Rodzina funkcji `spawnxx()`: utworzenie nowego procesu z kodem pobranym z pliku

Możliwe wartości parametru `mode`:

- `_P_OVERLAY` – wymień kod bieżącego procesu i wykonaj go (innymi słowy, działaj jak `exec()`)
- `_P_WAIT` – czekaj na zakończenie nowego procesu (tryb synchroniczny/blokujący)
- `_P_NOWAIT` – wykonaj kod nowego procesu równoległe z bieżącym (tryb asynchroniczny/nieblokujący)
- `_P_DETACH` – wykonaj nowy proces w tle (odłącz go od strumieni `stdin`, `stderr` i `stdout`)

{win} Rodzina funkcji `spawnxx()`: utworzenie nowego procesu z kodem pobranym z pliku

Wyniki zwracane przez funkcje zależą od wartości parametru `mode`:

- `_P_OVERLAY` – znaczenie ma tylko wartość -1 oznaczająca błąd (errno precyzuje błąd)
- `_P_WAIT` – -1 w przypadku błędu albo kod zakończenia nowego procesu
- `_P_NOWAIT`,
`_P_DETACH` – -1 w przypadku błędu albo tzw. **uchwyt** (ang. *handle*) wystartowanego nowego procesu (uwaga – to nie jest PID!)

{win} Funkcja `spawnve()` – argumenty wywołania programu w tablicy + nowe środowisko

```
// win_spawnve.c
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#include <stdlib.h>
#include <process.h>
#include <errno.h>

int main(void) {
    char *myenvp[] = {"Path=PATHx", NULL };
    char *myargv[] = {"win_prog.exe", "processx", NULL };
    for(int i = 0; i < 3; i++) {
        myargv[1][strlen(myargv[1]) - 1] = '1' + i;
        myenvp[0][strlen(myenvp[0]) - 1] = '1' + i;
        int ret = spawnve(_P_NOWAIT, "win_prog.exe", myargv, myenvp);
        printf("Spawn #%d: retcode=%d", i+1, ret);
        if(ret < 0) printf(" errno=%d", errno);
        printf("\n");
    }
    return 0;
}
```

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

```
#include <windows.h>
```

```
typedef struct _STARTUPINFOA { ... }  
STARTUPINFOA, *LPSTARTUPINFOA;
```

- natywny interfejs zarządzania procesami w Windows jest (w porównaniu z linuksowym) ciężki i złożony
- jego omawianie rozpoczniemy od omówienia struktury `STARTUPINFOA`
- struktura ma 18 pól – większość z nich służy do opisanego wyglądu okna tworzonego procesu itp.
- pierwsze z pól o nazwie `cb` opisuje faktyczny rozmiar struktury, aby użytkownik mógł użyć tylko wybranych pól
- pole o nazwie `dwFlags` jest maską bitową informującą system, które z pól są faktycznie użyte
- pełny opis struktury jest dostępny tutaj:
<https://docs.microsoft.com/pl-pl/windows/win32/api/processthreadsapi/ns-processthreadsapi-startupinfoa>
- w przypadku aplikacji konsolowej (jak nasza) struktura ta wykorzystywana jest do wykonania ewentualnych przekierowań strumieni `stdin`, `stdout` i `stderr`

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

```
#include <windows.h>
```

```
typedef struct _PROCESS_INFORMATION { ... }  
PROCESS_INFORMATION, *LPPROCESS_INFORMATION;
```

- kolejna używana w interfejsie struktura to `PROCESS_INFORMATION`
- jej dwa pola są interesujące dla naszych rozważań:
 - `HANDLE hProcess` – uchwyt nowego procesu (nie PID)
 - `DWORD dwProcessId` – PID nowego procesu
- uwaga:
 - `HANDLE` jest synonimem typu `void*`
 - `DWORD` jest synonimem 32-bitowego typu `unsigned int`
- pełny opis struktury jest dostępny tutaj:
https://docs.microsoft.com/pl-pl/windows/win32/api/processthreadsapi/ns-processthreadsapi-process_information
- opis natywnych typów Windows jest dostępny tutaj:
<https://docs.microsoft.com/pl-pl/windows/win32/winprog/windows-data-types>

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

```
#include <windows.h>
```

```
DWORD GetLastError(void);
```

- do pobierania kodu zakończenia ostatnio wywołanej usługi systemowej służy funkcja `GetLastError()`
- pełny opis funkcji jest dostępny tutaj:
<https://docs.microsoft.com/pl-pl/windows/win32/api/errhandlingapi/nf-errhandlingapi-getlasterror>
- pełna lista kodów błędów jest dostępna tutaj:
<https://docs.microsoft.com/pl-pl/windows/win32/debug/system-error-codes>

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

```
#include <windows.h>
```

```
DWORD FormatMessage(  
    DWORD    dwFlags,  
    LPCVOID  lpSource,  
    DWORD    dwMessageId,  
    DWORD    dwLanguageId,  
    LPTSTR   lpBuffer,  
    DWORD    nSize,  
    va_list  *Arguments  
);
```

- do skonstruowania czytelnego tekstu z informacją o błędzie służy funkcja `FormatMessage()`
- pełny opis funkcji jest dostępny tutaj:

<https://docs.microsoft.com/pl-pl/windows/win32/api/winbase/nf-winbase-formatmessage>

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `FormatMessage()` :

- `dwFlags` - w naszym przypadku zawsze `FORMAT_MESSAGE_FROM_SYSTEM`
- `lpSource` - wskaźnik na wstępnie sformatowany tekst lub `NULL`
- `dwMessageId` - kod błędu
- `dwLanguageId` - identyfikator języka - w naszym przypadku `MAKELANGID(LANG_NEUTRAL, SUBLANG_DEFAULT)`
- `lpBuffer` - wskaźnik na bufor, w którym funkcja umieści sformatowany tekst
- `nSize` - rozmiar bufora
- `Arguments` - lista argumentów do wypełnienia tekstu dostępnego pod adresem `lpSource`

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

```
#include <windows.h>

int CreateProcessA(
    char          *lpApplicationName,
    char          *lpCommandLine,
    SECURITY_ATTRIBUTES *lpProcessAttributes,
    SECURITY_ATTRIBUTES *lpThreadAttributes,
    int           bInheritHandles,
    int           dwCreationFlags,
    void          *lpEnvironment,
    char          *lpCurrentDirectory,
    STARTUPINFOA *lpStartupInfo,
    PPROCESS_INFORMATION *lpProcessInformation
);
```

- nowy proces jest tworzony i startowany przez funkcję `CreateProcessA()`
- pełny opis funkcji dostępny jest tutaj:

<https://docs.microsoft.com/en-us/windows/win32/api/processthreadsapi/nf-processthreadsapi-createprocessa>

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `CreateProcessA()` :

`char *lpApplicationName`

- nazwa programu do uruchomienia jako kod nowego procesu
- funkcja nie używa zmiennej `PATH` do odnalezienia pliku wykonalnego
- jeśli nazwa nie określa katalogu, zakłada się katalog bieżący
- jeśli argument jest ustawiony na `NULL`, nazwy programu szuka się wewnątrz argumentu `lpCommandLine`

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `CreateProcessA()` :

`char *lpCommandLine`

- łańcuch zawierający argumenty dla uruchamianego programu (tak jakby zostały wpisane do konsoli)
- może być ustawiony na `NULL`, jeśli program nie wymaga argumentów

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `CreateProcessA()` :

`SECURITY_ATTRIBUTES *lpProcessAttributes`
`SECURITY_ATTRIBUTES *lpThreadAttributes`

- tzw. deskryptor zabezpieczeń (ang. *security descriptor*) dla nowego programu i jego głównego wątku
- jeśli są ustawione na NULL, używa się deskryptorów domyślnych (co skrzętnie wykorzystamy)

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `CreateProcessA()` :

`int bInheritHandles`

- jeśli ustawiony jest na wartość różną od zera, nowy proces odziedziczy wszystkie uchwyty utworzone przez rodzica (w Windows termin „*handle*” odnosi się do wszelkich zasobów tworzonych przez proces, a zarządzanych przez OS, w tym do otwartych plików)
- ustawienie parametru na 0 wyłącza dziedziczenie

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `CreateProcessA()` :

`int dwCreationFlags`

- ustawia priorytet dla nowego procesu (w Windows wyróżnia się 6 klas priorytetów: `ABOVE_NORMAL_PRIORITY_CLASS`, `BELOW_NORMAL_PRIORITY_CLASS`, `HIGH_PRIORITY_CLASS`, `IDLE_PRIORITY_CLASS`, `NORMAL_PRIORITY_CLASS`, `REALTIME_PRIORITY_CLASS`)
- ustawienie argumentu na 0 jest równoznaczne z `NORMAL_PRIORITY_CLASS`

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `CreateProcessA()` :
`void *lpEnvironment`

- wskaźnik na środowisko, które otrzyma nowy proces albo NULL jeśli nowy proces ma odziedziczyć środowisko rodzica
- środowisko dla funkcji `CreateProcessA()` przygotowuje się inaczej niż to, które otrzymuje funkcja `main()`
- jest to łańcuch ze zmiennymi i ich wartościami rozdzielonymi znakami `null (' \0')` i zakończony znakiem `null`
- oznacza to, że środowisko widziane przez funkcję `main()` jako:

```
char *env[] = { "VAR1=1", "VAR2=2", NULL };
```

należy przygotować w postaci:

```
"VAR1=1\0VAR2=2\0"
```

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `CreateProcessA()` :

`char *lpCurrentDirectory`

- łańcuch określający katalog bieżący dla nowego procesu albo `NULL`, jeśli proces ma pracować w tym samym katalogu bieżącym co rodzic

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `CreateProcessA()` :

`STARTUPINFOA` * `lpStartupInfo`

- efektywna konfiguracja nowego procesu
- praktycznie nieużyteczne w przypadku aplikacji konsolowych (być może z wyjątkiem pól określających przekierowanie strumieni `stdin`, `stderr` i `stdout`)

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Parametry funkcji `CreateProcessA()` :

`PROCESS_INFORMATION` *`lpProcessInformation`

- efektywna konfiguracja uruchomionego nowego procesu
- uchwyt określone wewnątrz struktury muszą być jawnie zamknięte po zakończeniu procesu potomnego

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Funkcja `WaitForSingleObject()` :

```
int WaitForSingleObject(  
    HANDLE hHandle,  
    DWORD dwMilliseconds  
);
```

- rodzic może poczekać na zakończenie jednego z procesów potomnych, używając funkcji `WaitForSingleObject()`
- uwaga: funkcję zaprojektowano dla wielu różnych zastosowań (nie tylko do czekania na zakończenie procesów)
- argumenty określają:
 - `hHandle` – uchwyt procesu potomnego
 - `dwMilliseconds` – maksymalny czas oczekiwania w milisekundach albo `INFINITE` jeśli decydujemy się czekać do skutku
 - w przypadku procesów funkcja zwraca:
 - `WAIT_OBJECT_0` – proces potomny się zakończył
 - `WAIT_TIMEOUT` – przekroczono czas oczekiwania, proces potomny nadal pracuje
 - `WAIT_FAILED` – błąd wykonania funkcji (`GetLastError()` podaje kod przyczyny)
- pełny opis funkcji znajduje się tutaj:

<https://docs.microsoft.com/pl-pl/windows/win32/api/synchapi/nf-synchapi-waitforsingleobject>

{win} Funkcje CreateProcess() i WaitForSingleObject()

```
// win_createprocess.c
#include <windows.h>
#include <stdio.h>

int main(void) {
    STARTUPINFOA si;
    PROCESS_INFORMATION pi[3];
    char argline[50];
    memset(&si, 0, sizeof(si));
    memset(&pi, 0, sizeof(pi));
    si.cb = sizeof(si);
    for(int i = 0; i < 3; i++) {
        sprintf(argline, "win_prog.exe Process=%d arg1 arg2", i+1);
        if(CreateProcessA(NULL, argline, NULL, NULL, 0, 0, "Path=C:\\My\\Path\\0\\0", NULL, &si, pi+i) == 0){
            printf( "CreateProcess #%d failed (%d).\n", i+1, GetLastError() );
            return 2;
        }
        printf("Process #%d created: handle=%p, identifier=%d\n", i+1, pi[i].hProcess, pi[i].dwProcessId);
    }
    :
}
```

{win} Funkcje `CreateProcess()` i `WaitForSingleObject()` c.d.

```

:
:
for(int i = 2; i >= 0; i--) {
    WaitForSingleObject(pi[i].hProcess, INFINITE);
    CloseHandle( pi[i].hProcess );
    CloseHandle( pi[i].hThread );
    printf("Process #%d terminated.\n", i+1);
}
return 0;
}
```


{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Funkcja `WaitForMultipleObjects()`:

```
int WaitForMultipleObjects(  
    DWORD          nCount,  
    const HANDLE *lpHandles,  
    BOOL           bWaitAll,  
    DWORD          dwMilliseconds  
);
```

- rodzic może poczekać na wielu procesów potomnych, używając funkcji `WaitForMultipleObjects()`
- argumenty określają:
 - `nCount` – liczba procesów
 - `lpHandles` – tablica z uchwytami oczekiwanych procesów
 - `bWaitAll` – jeśli różne od zera, oczekuje się zakończenia **wszystkich** procesów, jeśli równe zero – zakończenia **dowolnego**
 - `dwMilliseconds` – jak poprzednio
- wynik jak w przypadku funkcji `WaitForSingleObject()`
- pełny opis funkcji znajduje się tutaj:
<https://docs.microsoft.com/pl-pl/windows/win32/api/synchapi/nf-synchapi-waitformultipleobjects>

{win} Funkcje CreateProcess() i WaitForMultipleObjects()

```
// win_createprocess_2.c
#include <windows.h>
#include <stdio.h>

int main(void) {
    STARTUPINFOA si;
    PROCESS_INFORMATION pi[3];
    char argline[50];
    memset(&si, 0, sizeof(si));
    memset(&pi, 0, sizeof(pi));
    si.cb = sizeof(si);
    for(int i = 0; i < 3; i++) {
        sprintf(argline, "win_prog.exe Process=%d arg1 arg2", i+1);
        if(CreateProcessA(NULL, argline, NULL, NULL, 0, 0, "Path=C:\\My\\Path\\0\\0", NULL, &si, pi+i) == 0){
            printf( "CreateProcess #%d failed (%d).\n", i+1, GetLastError() );
            return 2;
        }
        printf("Process #%d created: handle=%p, identifier=%d\n", i+1, pi[i].hProcess, pi[i].dwProcessId);
    }
    :
```

{win} Funkcje `CreateProcess()` i `WaitForMultipleObjects()` c.d.

```

:
:
HANDLE children[3] = {pi[0].hProcess, pi[1].hProcess, pi[2].hProcess};
WaitForMultipleObjects(3, children, 1, INFINITE);
for(int i = 2; i >= 0; i--) {
    CloseHandle( pi[i].hProcess );
    CloseHandle( pi[i].hThread );
    printf("Process #%d terminated.\n", i+1);
}
return 0;
}
```


{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Funkcja `GetCurrentProcessId()` :

```
DWORD GetCurrentProcessId();
```

- pobranie identyfikatora (nie uchwytu!) bieżącego procesu
- funkcja zawsze kończy się pomyślnie
- pełny opis funkcji znajduje się tutaj:

<https://docs.microsoft.com/en-us/windows/win32/api/processthreadsapi/nf-processthreadsapi-getcurrentprocessid>

{win} Natywny interfejs zarządzania procesami

Funkcja `GetExitCodeProcess()` :

```
BOOL GetExitCodeProcess(HANDLE hProcess, LPDWORD lpExitCode);
```

- pobranie kodu zakończenia procesu o wskazanym uchwycie
- argumenty określają:
 - `hProcess` - uchwyt (nie PID!) zakończonego procesu
 - `lpExitCode` - wskaźnik na daną, w której funkcja umieści kod zakończenia wskazanego procesu
- funkcja zwraca wartość:
 - $\neq 0$ w przypadku poprawnego zakończenia
 - $= 0$ w przypadku błędu (`GetLastError()` dostarczy informacji o przyczynie)
- pełny opis funkcji znajduje się tutaj:

<https://docs.microsoft.com/en-us/windows/win32/api/processthreadsapi/nf-processthreadsapi-getexitcodeprocess>